

Ինչպես կը տեսնենք՝ Երուսաղեմ ծնած, բարեպաշտ եւ եկեղեցասէր ընտանիքի գաւակ, Թարգմանչաց Վարժարանի ծոցին մէջ, Սուրբ Յակոբի մեր այս դարաւոր վանքի կամարներուն տակ ոգի եւ շունչ առած փոքրիկը, որպէս բանաստեղծ եւ արձակագիր ունի իր պատուարներ տեղը մեր գրական անդամատանին մէջ։ Սփիւռփախալութիւնը եւ մանաւանդ սաղիմահալութիւնը պէտք է հպարտ գգայ իր ստեղծագործող գաւակով։ Մեզի համար մեծ ուրախութիւն է, կը շնորհաւորենք գինը, մասնաւորաբար այս հանդիսաւոր օրը։

Այժմ կը սպասենք ձեր 15.000 էջանոց գիրքի հրատարակութեան, որ անպայման իր գնահատողները պիտի ունենայ։

Տոբ. Անուշ Նագգաշեան

ԲՈՆԱԲԱՐՈՒՈՂ «ԶԱՆ»

Ոչ Զարուհին, ոչ Զարմինն, ոչ ալ Զապէն է բռնաբարուողը։ Հայերէնի գործածութեան մէջ ի հարկին գոյական մը կամ դերանուն մը հայացական հալովի դիրքին մէջ դնող մախդիր «Զան» է խնդրոյ առարկայ գոհը։

Երբ Տէրումական աղօթքին մէջ Աստուծմէ կը խնդրենք «Զհաց մեր համապագորդ տուր մեզ ախօր», կամ կը մաղթերգենք «Տէր, կեցո՛ղ ողւ՛զ Հայս», բռնաբարումի չեն ենթարկուած «զհաց» և «զՀայս» բառերում մէջ իբր մախդիր գործածուած «Զան»երը։ Պարզ է քաղատարութիւնը. «տուր» և «կեցո՛ղ» ներգործական քայեր են, հետևաբար իբր լրացուցիչ կը պահանջեն սեռի խնդիր հայացական հալով, որու նշանն է «Զան» մախդիրը հայերէն գրաբարի մէջ։ Իսկ հայերէն աշխարհաբարի մէջ «Զան» մոյն դերով հարկ կը լինի գործածել դերանուններու հետ որոմք ձայնաւորով կը սկսին, ինչպէս՝ «զիս», «զամմմէ», «զայն», «զոր», «զորս», պալմանա որ ասմմ միշտ ըլլան սեռի խնդիր ներգործական քայի։

Տեսէ՛ք կամ լսեցէ՛ք, սակայն, թէ ինչ կը պատահի «Զան»ին վերջերս, հոգևորական թէ աշխարհական կարգ մը գործիչներու հայերէնին մէջ։ Նմոյքներ—

1. «Օրհմեսցի և պահպանեսցի զբանակս—»
2. «Օծցի զբանակս (այս ամում) քահանայիս—»
3. «Օրհմեսցի զնշու և զսեղանս—»

Յարաբերական «որ» դերանունին սկիզբը ամսեղի կերպով կցուած «Զան»ի օրինակներ տուած եմ ասկէ տասնամեակ մ'առաջ գրածս մի յոգւածի մէջ։ Մտնովս կ'անիծէի Հայկական Եղեռնի և Սովետական պապագայնացումի դրդիչները, որոմք մեծ վնաս տուին հայերէնի պատշաճ և բաւարար ուսուցումին 1920ական թուականներէն առդին։ Ի՞նչ գարմանք, երբ վերջերս ուշադրութիւնս գրաւեց մախա-եղեռնեան ԿՈՉՆԱԿ շարաքաթերթի (Նիւ Եօրք) 1913ի Նոյ. 15ի թիւին մէջ հետևեալ լրատուութիւնը.— «Բրավիտենսի Հայ Լուսաւորչական Գաղութը այս օրերս ռմեցաւ իր սեփական եկեղեցին։ Ասիկա կառուցուած, պատրաստ շէնք մըն է գոր գնուած է շահաւէտ կերպով—»

Վերի երեք օրինակներում մէջ, ինչպէս նաև ԿՈՉՆԱԿէն մէջբերուած այս օրինակին մէջ բոլոր «Զան»երը բռնաբարուած են. ամսեղի են առ «Զան»երը, որովհետև «օրհմեսցի», «պահպանեսցի», «օծցի», «գնուած» քայերը կրաւորական ձև ունին և ոչ ներգործական, հետևաբար առ քայերը սեռի խնդիր չեն կարօտիր։

Վերջ ի վերջոյ հարցը կը վերածուի աստի— Հայերէն լեզուով արտայայտուողներ, ըլլալ գրաբար թէ աշխարհաբար, քերականական տարրական հասկացողութիւն ունի՞նք թէ ոչ։ Կրնա՞նք զանազան ներգործական կամ անգործական քայերը կրաւորական կամ չէզոք քայերէն։ Եթէ չունին առ հասկացողութիւնը, «Զան»ի բռնաբարումներ կրնան տակաւին պատահիլ։

Արտէն Ա. ՔԱՅԼ. ԱՆՃԵԱՆ